

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

SUNNHORDLAND KRAFTLAG AS
Postboks 24
5401 STORD

Magne Andresen

Vår dato: 16.01.2020
Vår ref.: 201912846-2
Arkiv: 312
Deres dato: 30.10.2019
Deres ref.: 144973/1

Saksbehandler:
Øystein Grundt
22959389/oegr@nve.no

Sunnhordland Kraftlag AS – Planendringssøknad for Håfoss kraftverk i Etne kommune i Hordaland - NVEs vedtak

NVE gir Sunnhordland Kraftlag AS (SKL) tillatelse etter vannressursloven § 8 til å flytte inntakssted for Håfoss kraftverk. Inntaket blir nå i utløpet av Rullestadvatnet, nær samme sted som først planlagt. Planendringen er i det alt vesentlige beskrevet i søknad som tidligere har vært på høring. Endringene vil øke produksjonen i kraftverket med 3,4 GWh/år, samtidig som utbyggingskostnadene reduseres fra 4,5 kr/kWh til 3,5 kr/kWh.

Ulempene for allmenne interesser er etter vårt syn små og samlet sett mindre enn i konsesjonsgitt løsning. Kravet i vannressursloven § 25 om at fordelene ved tiltaket skal være større enn skader og ulemper for allmenne interesser er dermed oppfylt.

Innledning

SKL fikk konsesjon etter vannressursloven § 8 til bygging av Håfoss kraftverk i Etne kommune i Hordaland den 18.12.2014. Vedtaket ble ikke påklaget. SKL fikk utsatt frist for oppstart av byggearbeid til 18.12.2024 gjennom vedtak fra NVE i brev av 03.12.2019.

Konsesjonen omfatter regulering av Rullestadvatnet med 1 m senking, (0,5 m om sommeren) mellom høyeste regulerte vannstand (HRV) på kote 97,0 og laveste regulerte vannstand (LRV) på kote 96,0, og et kraftverk som utnytter fallet fra ca. kote 88,5 til kote 33,5 med kraftstasjonen plassert ved foten av Håfossen. Kraftverket er med nye tilsigsdata beregnet til å gi ca. 28,8 GWh/år i regulert og fornybar energiproduksjon.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 22 95 95 95, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Abels gate 9
7030 TRONDHEIM

Region Nord
Kongens gate 52-54
Capitolgården
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvegen. 1B
6800 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Søknad

NVE mottok en planendringssøknad fra SKL datert 30.10.2019, hvor de søker om tillatelse etter vannressursloven § 8 til å:

- Flytte inntaket til kraftverket opp til utløpet av Rullestadvatnet for å utnytte et større fall, dvs. til kote 95,4*. Det gir ca. 80 m lenger berørt elvestrekning
- Redusere maksimal slukeevne i kraftverket fra 18,4 m³/s til 17,6 m³/s
- Redusere minste slukeevne i kraftverket fra 5,5 m³/s til 1,45 m³/s
- Øke maksimal installert effekt fra 8,5 MW til 9,5 MW.

**Nye innmålinger i etterkant av gitt konsesjon har vist at naturlig vannstand i Rullestadvatnet er på kote 95,4, og det er dette som da vil være HRV i henhold til den konsesjon som er gitt. NVE vil uavhengig av konklusjon i denne saken, kunne skrive ut nytt og oppdatert vilkårssett med nye høyder. Dette vil ikke være noen materiell endring, men mer en teknisk formalitet.*

Ut over dette er det ikke planlagt noen store endringer i prosjektet. Utformingen av dammen vil imidlertid bli noe annerledes enn hva som er konsesjonsgitt, i og med at inntaket nå vil bli en integrert del av reguleringsterskelen. Vilkår knyttet til restriksjoner på reguleringsutnyttelse i sommersesongen og krav om minstevannføring og omløpsventil vil være uendret.

Historikk

Opprinnelig søknad om tillatelse til bygging av Håfoss kraftverk ble sendt på høring av NVE den 06.05.2008.

I den søknaden er det beskrevet at inntaket skal være noe sør for utløpet av Rullestadvatnet som var planlagt regulert med 1 m senking. Installert effekt var oppgitt til 9,5 MW og maksimal slukeevne til 17,5 m³/s. Produksjonen var beregnet til å bli på 27,3 GWh/år.

NVE mottok uttalelser fra offentlige myndigheter, Naturvernforbundet i Hordaland og noen grunneiere/private interesser til søknaden om Håfoss kraftverk. Kommunen og fylkeskommunen var for bygging av kraftverket på nærmere angitte vilkår, mens Fylkesmannen i Hordaland og Naturvernforbundet gikk imot søknaden. Øvrige høringsparter hadde i større grad spørsmål og kommentarer til søknaden.

Etter at høringen var avsluttet fremmet SKL den 1.7.2013 et nytt alternativ med inntak noe lenger ned i elva, og nedskalert installert effekt til 4,7 MW. Endringene var i stor grad relatert til kostnadsutvikling og endring i grunnrentebeskatning. Et slikt alternativ ble beregnet til å gi 23,3 GWh/år.

I brev av 4.6.2014 fremmet SKL en ny endringssøknad ved at installert effekt ble satt opp til 8,5 MW. Beregnet produksjon var da på 34,3 GWh/år, noe høyere enn i opprinnelig søknad, trolig ut fra at det er tatt utgangspunkt i en høyere slukeevne. Inntaksplassering var fortsatt nede i elva.

Disse to endringssøknadene ble ikke sendt på høring da prosjektet var en nedskalering av prosjektet slik det først var omsøkt ved at det nå ble en noe redusert fallhøyde ved at inntaket ble flyttet nedover i vassdraget

Høringen avdekket at det var flere allmenne interesser som i større eller mindre grad ville bli berørt, men etter en samlet vurdering konkluderte NVE med at fordelene ved tiltaket på nærmere fastsatte vilkår var større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 var oppfylt. Med NVE sine vilkår vil kraftverket slik som konsesjonsgitt gi en produksjon på 28,8 GWh/år ut fra hva som er oppgitt i den endringssøknaden vi nå har mottatt.

Høring

Søknaden som ble sendt på høring i 2008 beskrev i stor grad de samme forhold som de endringene som nå er omsøkt, men inntaket blir nå plassert i direkte tilknytning til utløpet fra vatnet, og samlokalisert med terskel og arrangement for slipp av minstevannføring. Vi anser dette for å være en marginal endring av et tidligere beskrevet prosjekt.

I og med at en nær identisk søknad har vært på høring tidligere, har vi derfor ikke sendt denne planendringssøknaden på ny høring. Vi mener det ikke vil tilføre saken noe nytt. Den reelle virkningen av endringen er at fossen fra utløpet av Rullestadvatnet vil bli en del av minstevannføringsstrekningen. Enkelte av høringspartene har omtalt denne i sine uttalelser til forrige søknad.

Hjemmel for å unnlate å sende saken på høring finner vi i vannressursloven § 24, 2. ledd, bokstav a):

«Vassdragsmyndigheten kan unnlate kunngjøring hvis saken kan bli fullstendig opplyst på annen måte.»

I og med at søknaden er svært nær å være lik med den som har vært hørt tidligere faller denne planendringssøknaden etter vårt syn inn under denne unntakshjemmelen.

NVEs vurdering

For at NVE skal kunne gi tillatelse til en planendring må kravet i vannressursloven § 25 om at fordelene ved en endret utbyggingsløsning skal være større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser, være oppfylt.

I denne saken vil fordelene etter vårt syn i hovedsak være knyttet til at planendringen vil føre til reduserte spesifikke utbyggingskostnader og høyere produksjon, og følgelig øke lønnsomheten i prosjektet. I tillegg vil det trekke i en viss positiv retning at inntaket blir en del av reguleringsanlegget i utløpet av dammen, og at det ikke lenger blir noe eget inntak nede i elva. Antall lokaliteter med tekniske anlegg i øvre del blir dermed redusert fra tre til en lokalitet.

Ulempene vil etter vårt syn i hovedsak være relatert til at fossen rett nedenfor utløpet av Rullestadvatnet nå blir en del av utbygd strekning, og i langt større grad være preget av minstevannføringsslippet.

I vår vurdering har vi sett på de uttalelser som ble gitt knyttet til plassering av inntak i Rullestadvatnet og fossen fra utløpsosen og litt nedover fra Rullestadvatnet. Det er som nevnt disse to forholdene som vil bli endret, men som samtidig er vurdert av høringspartene også i opprinnelig høring.

Inntak

I konsesjonsgitt løsning er inntaket plassert et stykke nedenfor utløpsosen. Det vil nå ikke bli noen nye tekniske inngrep i denne delen av elva i og med at inntaket flyttes opp til utløpet og samlokaliseres med reguleringsterskel og arrangement for minstevannføring. Dette er isolert sett en fordel.

Selv med bare en reguleringsterskel i utløpet vil det bli betydelige inngrep i og med at det må etableres en tappeluke og utløpskanal som skal ha kapasitet til å ta unna summen av maksimal driftsvannføring og minstevannføring, dvs. opp mot 20 m³/s. I planendringssøknaden er en slik kanal anslått til å bli ca. 6 m dyp og 5 m bred. Dersom inntaket flyttes opp og samlokaliseres så vil det kun være behov for en kapasitet i kanalen tilsvarende minstevannføringsslipp og dermed et mindre inngrep enn det som var på høring.

Når inntaket nå plasseres i Rullestadvatnet så er dette mer i samsvar med opprinnelig søknad. Forskjellen er at selve inntaksplasseringen flyttes til utløpet, mens det først var planlagt sør for utløpet, (alt. 1).

Etne kommune og Lars Øyre påpekte i høringen at en plassering av inntaket ville være en ulempe lokalt i og med at en slik plassering ville kunne være til hinder for utøvelse av bade- og friluftsliv på den plassen. NVE bemerket i sitt vedtak at ved flytting av inntaket til ned i elva så vil badeplassen fungere som normalt. SKL uttaler i planendringssøknaden at de ikke er enig i en slik vurdering i og med at det vil bli strømningsforhold inn mot tappeluka som i stor grad vil gjøre badeplassen uegnet også med inntak nede i elva.

Uavhengig av inntaksplassering skal det gå opp mot 20 m³/s ut fra vatnet ved utløpet. Strømdraget vil da bli det samme enten inntaket er i vatnet eller nede i elva. Den største forskjellen er at inntaket nå blir der utløpet allerede er, og ikke som et inntak som blir etablert rett i badestranden. I et slikt tilfelle ville badeplassen blitt bortimot uegnet. Med de fremlagte planene anser vi dette spørsmålet til å være av mindre viktighet i og med at virkningene blir omtrent de samme slik vi vurderer det.

Med de nye planene der inntaket er samlokalisert med reguleringssterskel vil de tekniske inngrepene i øvre del etter vårt syn bli mindre omfattende enn med inntak nede i elva, og også noe mindre enn i opprinnelige planer ved at inntak, terskel og kanal for vannslipp til elva samles på ett sted, og fordi kanalen blir av mindre omfang.

Landskapsmessige virkninger

Ved å flytte inntaket opp til utløpet av Rullestadvatnet så vil strekningen herfra og ned til konsesjonsgitt inntaksplassering nå endres fra å være en tappestrekning til å bli en strekning for minstevannføringsslipp. Det vil innebære at denne delen av vassdraget vil bære større preg av å være utbygd.

Størrelse på minstevannføring vil være uendret fra konsesjon, dvs. 720 l/s om sommeren og 360 l/s om vinteren, tilsvarende de beregnede sesongmessige 5-persentilverdiene. Vi vil her bemerke at størrelse på minstevannføring ble satt betydelig høyere i konsesjonen enn hva SKL hadde foreslått i sin konsesjonssøknad med 400 l/s. Det var dette nivået som ble vurdert av høringspartene. Minstevannføring slik den er fastsatt er i samsvar med 5-persentilverdiene for de to sesongene.

Fra utløpet av Rullestadvatnet danner elva en foss som er synlig fra den nærliggende E 134. Selv om den ikke er så markant i sin utforming som Håfossen, så er det flere høringsparter som har omtalt denne i sin høringsuttalelse.

Etne kommune skriver i sin høringsuttalelse:

«Det øvre fossestryket (runt 60-70 m) i utlaupet av Rullestadvatnet kunne vore meir omtalt i søknaden. Dette er synleg frå E 134 og er viktig for landskapet og utgjør eit viktig element i overgangen mot den trangere dalen nedanfor.»

Samlet sett så anbefalte kommunen en utbygging uten regulering av Rullestadvatnet, men de anbefalte at minstevannføring i større grad burde slippes i turistsesongen av hensyn til landskapsopplevelsen. NVE vil her bemerke at ved å fastsette minstevannføring til 720 l/s om sommeren og 360 l/s om vinteren så er dette imøtekommet, i og med at det fra SKL sin side var foreslått 400 l/s.

Fylkesmannen frarådet å gi konsesjon til kraftverket med begrunnelse at konsekvensene ved bygging av kraftverket ikke var synliggjort, og at virkningene for landskaps- og opplevingsverdier var for store.

Daværende Hordaland fylkeskommune anbefalte å gi konsesjon, men bl.a. med krav om at det må fastsettes en minstevannføring som sikrer elva sin funksjon hva gjelder opplevelse av kulturmiljø og landskap. I vurderingen fremkommer det at det er særlig Håfossen som fylkeskommunen sikter til når de påpeker at det må være en minstevannføring som sikrer landskapsopplevelsen. For denne fossen vil det ikke være endringer, annet enn at en redusert slukeevne som nevnt kan gi noen få dager ekstra med overløp og mer vann i fossen. Dette er likevel ikke tillagt særskilt vekt.

Naturvernforbundet i Hordaland skrev i sin uttalelse til søknaden:

«Utløpet fra Rullestadvatnet er representert ved en foss som ikke har høyden og bredden til Håfoss, men da gjennomstrømmingen er den samme blir fossen markant og inntrykssterk. Denne fossen er synlig fra E 134 der den passerer over bruene til elva noen titalls meter fra fossen. Utløpsosen ligger omtrent kant i kant med E 134.

Eventuell realisering av omsøkt tiltak vil redusere vannføringen i disse to fossene kraftig og fjerne de som markante og inntrykssterke landskapselement og medføre betydelige negative konsekvenser i et helhetlig kulturlandskap. De landskapsmessige konsekvensene kan vanskelig avbøtes ved tiltak som minstevannføring.»

Bl.a. basert på dette gikk Naturvernforbundet imot søknaden om tillatelse til Håfoss kraftverk.

Etne kommune kommenterte på eget initiativ i sin høringsuttalelse innspillet fra Naturvernforbundet. De var ikke uenig med dem i at det er landskapsmessige kvaliteter forbundet med elva, men de viste til at det i senere tid er kommet til flere inngrep som samlet har gjort at området på langt nær fremstår urørt. De trekker her fram både vegskjæringer og fyllinger i tilknytning til ny E 134, bruer, forbygninger, sandtak, kraftlinjer osv. De erkjenner likevel at fossen og landskapet vil bli påvirket.

En redusert slukeevne i kraftverket fra 18,4 m³/s til 17,6 m³/s vil gi noen flere overløp forbi inntaket, men en regulering vil uansett dempe hyppigheten på disse sammenlignet med et kraftverk uten reguleringsmulighet. Vi har derfor ikke lagt vekt på dette i vår vurdering, men forholdt oss til de tall som er brukt i søknaden, der det fremgår at det vil være 43 dager i et normalt år med tilsig større enn maksimal slukeevne. I slike tilfelle vil elveløpet i større grad fremstå med en normal vannføring. Hovedinntrykket vil likevel være at den får en vannføring i størrelse med sesongmessige lavvannføringer, dvs. situasjoner som også oppleves fra tid til annen i naturlig tilstand når det er tørt.

NVEs inntrykk av etter å ha gått gjennom søknad og høringsuttalelser er at det er særlig Håfossen som peker seg ut som et attraktivt landskapselement, med en markert foss. Den øvre fossen er i større grad et kraftig strykparti på en 70-80 meters lengde.

Det er flere tekniske inngrep nær dette partiet, og området fremstår ikke på noen måte som urørt. E 134 er tungt trafikkert, og det er ikke lagt til rette for stopp der veien passerer elva. Det vil si at dette partiet bare er synlig i en kort stund.

Basert på søknaden og de innspill som er gitt i høringsrunden der dette partiet ville inngå som del av utbyggingen, er NVE av den oppfatning at en flytting av inntaket til utløpet av Rullestadvatnet vil ha akseptable konsekvenser for fossen gitt den minstevannføring som er fastsatt. I tillegg kommer som nevnt ovenfor at flytting av inntak opp til Rullestadvatnet vil ha positive effekter ved at det blir mindre inngrep i elveløpet.

Forholdet til naturmiljø og naturmangfoldloven

Med unntak av at tiltaket kunne ha visse konsekvenser for anadrom fisk, og potensielt noen ulemper for å dersom bestanden bedrer seg, kom det ikke frem informasjon i behandlingen av søknaden om at det er forekomster av verdifullt biologisk mangfold i det området som nå blir berørt. Slik planene nå foreligger vil ikke virkningene for fisk forverres i forhold til konsesjonsgitt løsning i og med at avbøtende tiltak vil videreføres.

NVE har gjort søk i artskart og naturbase den 10.01.2020. Det er ikke registrert viktige naturtyper eller arter i det partiet som blir berørt av endrede planer.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt frem i de opprinnelige planene, endringssøknaden, tidligere høringsuttalelser samt NVEs egne erfaringer. Etter NVEs vurdering er planendringen tilstrekkelig opplyst til å kunne fatte vedtak og for å vurdere tiltakets omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at kunnskapsgrunnlaget er godt nok utredet, jf. naturmangfoldloven § 8. Etter vårt syn vil planendringene ikke være i konflikt med naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Avbøtende tiltak

I konsesjonen er det satt krav om minstevannføring, omløpseventil, biotopjusterende tiltak i nedre del av elva og tilrettelegging for sikker ålevandring på et senere tidspunkt om nødvendig. Alt dette vil være krav som videreføres i en ny konsesjon.

NVEs konklusjon

NVE er av den oppfatning at fordelene ved tiltaket i form av en økt produksjon i Håfoss kraftverk på ca. 3,4 GWh/år til en redusert utbyggingskostnad både i totalbeløp og i kr/kWh overstiger ulempene som i stor grad er knyttet til redusert vannføring i det øvre strykepartiet. Det vil ikke bli endringer i vannføringen i selve Håfossen. Tekniske inngrep vil i større grad samlokaliseres. NVE anser også dette som en fordel ved planendringen. Kravet i vannressursloven § 25 er etter vårt syn oppfylt. NVE gir Sunnhordland kraftlag AS tillatelse til å bygge Håfoss kraftverk etter ny planer fremlagt 30.10.2019.

Merknader til vilkårene

Det er i utgangspunktet vilkårene i konsesjonen av 18.12.2014 med merknader til vilkårene i bakgrunn for vedtak-notat av samme dato. som gjelder, med mindre annet er spesifisert her.

Post 1: Reguleringsgrenser og vannslipp

Det har foretatt ny oppmåling av høyder ved etablering av settefiskanlegget til MOWI. Her fremkommer det at nye høyder avviker noe fra de høydene som er oppgitt i konsesjonen, og kommet til at naturlig vannstand er på kote 95,4, mot kote 97,0 som det står i konsesjonen. Vi vil derfor skrive ut ny konsesjon basert på nye høyder med HRV på kote 95,4 og LRV på kote 94,4, (94,9 i sommersesongen). Dette gir ingen materielle endringer, men er kun en formalitet for å få samsvar mellom konsesjonsvilkår og reelle høyder. Konsesjonen gir fortsatt rett til 1 m senking av Rullestadvatnet, med noe begrensning i sommersesongen. I tillegg er høydene slik vi oppfatter det nå innmålt etter nytt høydesystem NN 2000.

Pos 3, bortfall av konsesjonen

I konsesjonen av 18.12.2014 fremgår det at konsesjonen faller bort hvis ikke byggearbeid er startet opp innen 5 år etter at konsesjonen er gitt, dvs. 18.12.2019. NVE kan forlenge fristen med inntil 5 år.

SKL søkte om utsatt frist for oppstart av byggearbeid den 03.09.2019, dvs. i god tid før frist for anleggsstart utløp. NVE innvilget utsatt frist i vedtak av 03.12.2019. Ny frist for oppstart av byggearbeid er dermed 18.12.2024. Denne kan ikke forlenges ytterligere.

Post 5: Godkjenning av detaljplaner

Inntak kraftverk flyttes fra kote 86, (ny innmålt høyde) til kote 95,4 som er laveste regulerte vannstand i Rullestadvatnet.

I e-post av 10.01.2020 har SKL presisert at de søker om at minste slukeevne kan reduseres til 1,45 m³/s. Dette er en reduksjon de ønsker uavhengig av hvilket alternativ kraftverket blir bygget etter. Begrunnelsen ligger i at det er satt krav om at det som hovedregel skal være en minstevannføring nedenfor utløpet av Håfoss kraftverk på 2,17 m³/s. For å oppnå dette vil de derfor kunne kjøre kraftverket ned mot dette nivået slik at summen av minstevannføring i elva og minste slukeevne vil ivareta kravet.

NVE vil vise til at vi i vårt bakgrunn for vedtak-notat 18.12.2014 har uttalt følgende:

Minste driftsvannføring 5,5 m³/s. Vesentlig mindre driftsvannføring kan aksepteres.

Ut fra dette har vi ikke merknader til at kraftverket kan bygges med en minste slukeevne på 5,5 m³/s uavhengig av alternativ så lenge minstevannføringskravet både på utbyggingsstrekning og nedenfor kraftverket blir ivaretatt.

I planendringssøknaden er det nå oppgitt at det vil bli 2 turbiner. Dette er det tatt høyde for i bakgrunn for vedtak-notatet og vi har ikke merknader til dette.

Installert effekt i kraftverket vil øke fra 8,5 MW til 9,5 MW. Slukeevnen vil reduseres fra 18,4 m³/s til 17,6 m³/s. Vi har ikke vektlagt noe av dette i vår vurdering i saken.

Klageadgang

Denne avgjørelsen kan påklages til Olje- og energidepartementet av parter i saken og andre med rettslig klageinteresse innen 3 uker fra det tidspunkt denne underretning er kommet frem, jf. fvl. kapittel VI. En eventuell klage skal begrunnes skriftlig, stiles til Olje- og energidepartementet og sendes til NVE. Vi foretrekker elektronisk oversendelse til vår sentrale e-postadresse nve@nve.no.

Med hilsen

Rune Flatby
direktør

Øystein Grundt
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Vedlegg: Oppdatert vilkårssett. Erstatte konsesjon av 18.12.2014 med de unntak som er nevnt ovenfor.

Kopi til:

Etne kommune

FYLKESMANNEN I VESTLAND

Lars Øyre

Martin Johan Rullestad

Naturvernforbundet i Hordaland

Rullestad Aktiv Fritid

STATENS VEGVESEN REGION VEST VOSS KONTORSTED

VESTLAND FYLKESKOMMUNE